

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ЯРОСЛАВА
МУДРОГО
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ ТА АДВОКАТУРИ

АДВОКАТУРА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 16 грудня 2022 р.)**

УДК 347.97/99(042.5) А43

Р е д а к ц і й н а к о л е г і я :

**доктор юридичних наук, професор Т. Б. Вільчик (голова),
кандидат юридичних наук, доцент Я.О. Ковальова**

У збірнику містяться матеріали доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Адвокатура України: сучасний стан та перспективи розвитку», яка відбулася 16 грудня 2022 року у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за участю відомих українських та зарубіжних науковців та практиків. Доповіді учасників присвячені реформі інститутів судової влади та адвокатури, проблемам адвокатського самоврядування, кримінально-правовим та кримінальним процесуальним питанням здійснення адвокатської діяльності, наданню адвокатами правничої допомоги у різних видах судочинства, проблемам професійної етики та дисциплінарної відповідальності адвокатів, захисту професійних прав адвокатів та дотриманню гарантій адвокатської діяльності.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ

Бакаянова Н.

ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА: ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....5

Баранкова В.

ОСОБЛИВОСТІ НОТАРІАЛЬНОЇ ТА АДВОКАТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ...9

Баулін Ю.

НОВІ ОБСТАВИНИ, ЩО ВИКЛЮЧАЮТЬ КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСОБИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ13

Безега Т.

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В АДВОКАТУРІ УКРАЇНИ..... 17

Білецька Г.

СУДОВО-ПСИХІАТРИЧНА ОЦІНКА ПСИХОПАТІЙ В АДВОКАТСЬКІЙ ПРАКТИЦІ.....21

Василик І.

ПАЕ ПОЛЬЩІ ТА УГОРЩИНИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ.....24

Вільчик Т.Б.

ОПТИМІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ ЯК ПЕРСПЕКТИВА ЙОГО РОЗВИТКУ.....28

Wölk C.

DER ANWALTSPROZESS NACH DER ZIVILPROZESSORDNUNG IN DEUTSCHLAND.....36

Gasteyer T.

A LAWYER'S CONFLIKY OF INTEREST - ITS REGULATION IN GERMAN LAW (КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА ТА ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ПРАВІ НІМЕЧЧИНИ).....39

Заборовський В.

ЗНАЧЕННЯ ПРАВОЗАСТОСОВНОЇ ПРАКТИКИ ВКДКА ЩОДО З'ЯСУВАННЯ СУТНОСТІ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В АДВОКАТСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....42

Завадський А.

АДВОКАТУРА МАЙБУТНЬОГО: ПІДХОДИ ЄС ДО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЛЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....46

Загорняк Н.

ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОБЧИСЛЕННЯ ВИНАГОРОДИ АДВОКАТІВ, ЯКІ НАДАЮТЬ БЕЗОПЛАТНУ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ49

Єфремова І.

ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИЦТВА АДВОКАТОМ ІНТЕРЕСІВ КЛІЄНТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	53
Коваленко В. «ГОНОРАР УСПІХУ» АДВОКАТА: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.....	56
Остафійчук Л. ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ СПРАВ АДВОКАТОМ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	59
Павлуненко К. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	62
Попов О. ПРОБЛЕМАТИКА НАДАННЯ АДВОКАТОМ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОЦЕСУАЛЬНІ ТА ЕТИЧНІ АСПЕКТИ.....	65
Радутний О. АДВОКАТУРА СУЧАСНОГО ТА МАЙБУТНЬОГО (LEGAL TECH ТА МЕТАВСЕСВІТ).....	69
Савчин М. КОНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ АДВОКАТУРИ ЯК САМОВРЯДНОГО ІНСТИТУТУ СПРИЯННЯ ПРАВОСУДДЮ.....	73
Сущенко В. АДВОКАТ – БАЗОВА ПРАВНИЧА СПЕЦІАЛЬНІСТЬ.....	77
Сьомак Т. ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ВИНАГОРОДИ ЗА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ (ГОНОРАРУ) АДВОКАТА В УКРАЇНІ.....	80
Топчанюк О. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОМІЧНИКА ТА СТАЖИСТА АДВОКАТА В УКРАЇНІ ТА У ФРАНЦІЇ.....	84
Щербанюк О. СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ АДВОКАТУРИ ЯК ВИМОГА РИНКУ ПРАЦІ.....	88

СЕКЦІЯ II. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СУДОВОЇ ВЛАДИ

Гусаров К. НАБРАННЯ ЗАКОННОЇ СИЛИ СУДОВОЮ УХВАЛОЮ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ СКАРГИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ.....	93
Дроздов О. НЕЯВКА СВІДКІВ ТА ІНШІ ОБМЕЖЕННЯ ПРАВА НА ДОПИТ	

передбачають такі різновиди винагороди (гонорару), як основний, додатковий чи «гонорар успіху», що свідчить про те, що поняття «гонорар», є загальним та під ним розуміється як основна, так і додаткова винагороди, «гонорар успіху», погоджений сторонами у відповідному підпункті договору під відкладальною умовою, є складовою частиною гонорару адвоката [5].

Таким чином, законодавець і судова практика повинні рухатися разом до законодавчого закріплення умови про «гонорар успіху» в договір про надання правової допомоги. Питання юридичної сили зазначення «гонорару успіху» в договорі про надання правової допомоги залишається на розсуд національного законодавства. При цьому, суд має керуватися принципом реальності, необхідності, розумності та характером розміру такого гонорару. Отже, наразі наявна нагальна потреба у чіткому закріпленні в національному законодавстві визначення поняття «гонорар успіху», умов його обрахунку, оплати, форми, розміру, особливостей застосування тощо.

Література:

1. Про адвокатуру і адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 27. Ст. 282.
2. Правила адвокатської етики: затв. Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 2017 р. від 09.06.2017 р.; зі змінами, затв. З'їздом адвокатів України 2019 р. від 15.02.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text> (дата звернення: 25.11.2022).
3. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства: Прийнято делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343 (дата звернення: 26.11.2022).
4. Постанова Верховного Суду від 12 червня 2018 року у справі № 462/9002/14-ц, провадження № 61-9880св18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/75003682> (дата звернення: 29.11.2022.)
5. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 28 липня 2022 року у справі №903/781/21. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/105493740> (дата звернення: 29.11.2022).

Остафійчук Л.,
кандидатка юридичних наук, доцентка,

ПРОБЛЕМА МОРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ СПРАВ АДВОКАТОМ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

На етапі прийняття доручення адвокат зобов'язаний встановити характер правовідносин, наявність правових та етичних підстав для його виконання, на підставі чого абсолютно чесно та відверто повідомити клієнту свою думку стосовно обсягу необхідної процесуальної та позапроцесуальної роботи за дорученням, а також вірогідної перспективи у справі клієнта [1, с. 123].

Загалом, етична проблема при прийнятті доручення на ведення справи сформувалася як проблема морально-етичної оцінки цивільних, а не кримінальних справ. У кримінальних справах адвокат розпочинає свою роботу після вчинення кримінального проступку клієнтом, і його завдання в кримінальному процесі або виправдати, або полегшити участь підзахисного. Відмовити у наданні правничої допомоги з підстав, що вчинок клієнта не відповідає його моральним принципам, – адвокат не взмозі. А якщо це адвокат, який працює в системі безоплатної вторинної правової допомоги, – то й позбавлений такого права, адже дізнається що доведеться працювати з колаборантом чи військовополоненим після отримання призначення.

Для адвокатів, що надають безоплатну вторинну правову допомогу, абсолютно новими є справи, де вони виступають захисниками іноземців, які вчинили правопорушення в умовах війни. Адвокатам довелося захищати любителів «руського міру», адже зросла кількість злочинів, що вчиняються проти основ національної безпеки. На розгляд судів передані справи проти українців, яких підозрюють у державній зраді, несанкціонованому поширенні інформації про переміщення озброєння та бойових припасів, переміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань [2], тощо.

Воєнні реалії стали причиною серйозного виклику, адже перед адвокатами постали не прості питання морального вибору: Чи варто захищати тих, через кого гинуть українці? Як залишатися професіоналом при захисті зрадника й знаходити обставини, які можуть його виправдати?

Адвокат В. Овсянніков коментуючи супровід кримінальної справи про військовий злочин 21-річного сержанта російської армії В. Шишимаріна зауважив: «Мені морально важко захищати особу, яка належить до армії агресора. Але я насамперед юрист. Захист Шишимаріна мені доручила держава, і я зобов'язаний якісно виконати завдання. Так, багато моїх колег не розуміють, чому я взяв цю справу. Дехто каже, що тепер мені потрібно до Донецька чи Ростова. Я відповідаю, що якщо поїду до Донецька, то лише з автоматом у руках – захищати свою землю. За роботу мені платить не «диявол», платить Україна, щоб дотриматися Конституції та Конвенції про права людини [3].

Щоб не виникало подібних питань, суспільна думка країни має навчитися розрізняти особисті чесноти людини від тих, які повинні бути притаманні їй в силу професійних обов'язків, які ця людина має виконувати як адвокат.

У Роз'ясненні положення статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» щодо заборони ототожнення адвоката з клієнтом Рада адвокатів України зазначила, що застосування законних засобів захисту прав та законних інтересів клієнтів в судових процесах є виконанням професійних обов'язків адвоката; адвокат не може ідентифікуватись з клієнтом (його діями чи переконаннями) в будь-якому аспекті, у тому числі неприпустимим є перенесення умислу клієнта на його захисника [5].

Вимоги етики універсальні, адвокат завжди повинен чесно, розумно, сумлінно, кваліфіковано, принципово і своєчасно виконувати свої обов'язки. Тому, адвокатка Ю. Олексієнко правильно відмітила, що «адвокати не могли допустити порушення виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань щодо забезпечення належного та ефективного юридичного захисту. Ми – Європейська держава, в якій принцип верховенства права – не пусте словосполучення, а найголовніший принцип у правозастосовній діяльності,

якого правники дотримуються, незважаючи на зовнішні та внутрішні обставини» [4]. Отже забезпечення правовою допомогою осіб, які вчинили правопорушення в умовах війни, передусім ілюструє принцип правової держави, якою є Україна.

Література:

1. Бірюкова А. М. Принцип пріоритету інтересів клієнта в системі етичних засад адвокатської діяльності. *Вісник кримінального судочинства*, 2017. № 4. С. 121–128.
2. Система БПД: успішні справи в умовах воєнного стану. URL: <https://legalaid.gov.ua/novyny/systema-bpd-uspishni-spravy-v-umovah-voennogo-stanu/>
3. Адвокат російського солдата: Так, Шишимарін – агресор і окупант, але він заручник війни, розв'язаної Росією. URL: <https://kr.ua/ua/politics/a649894-advokat-rosijskoho-soldata-tak-shishimarin-ahresor-i-okupant-ale-vin-zaruchnik-vijni-rozvjazanoji-rosijeju>
4. «Наша місія в умовах війни – правозахист»: адвокати – випускники курсу УГСПЛ розповіли за кордоном про роботу в надзвичайних умовах URL: <https://helsinki.org.ua/articles/nasha-misiia-v-umovakh-viyny-pravozakhyst-advokaty-vypusknyku-kursu-uhspl-rozpovily-za-kordonom-pro-robotu-v-nadzvychnykh-umovakh/>
5. Про недопущення ототожнення адвокатів з клієнтами та втручання в професійні права адвокатів: рішення Ради адвокатів України від 05.08.2020 № 49. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2020-08-05-r-shennya-rau-49_5f4637e9c8bd4.pdf

*Павлуненко К.,
адвокат, сертифікований аудитор,
аспірант кафедри фінансового права
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Теоретичне осмислення та питання практичного здійснення податкового адміністрування, а також його належного нормативно-правового закріплення пройшло декілька етапів розвитку та становлення у податковому законодавстві України. Наша держава завжди прагла до створення ефективної податкової системи, яка б у своїй основі мала не тільки чітку організацію порядку стабільної сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, але й